

[III · DE SANCTO NICHOLAO]⁹

DE NOMINE – Nicholaus dicitur a nichos quod est uictoria et leos quod est populus; inde Nicholaus quasi uictoria populi, id est uitiorum que popularia sunt et uilia; uel dicitur uictoria populi quia multos populos uita et doctrina docuit uitia et peccata uincere. Vel Nicholaus a nichos, quod est uictoria, et laus, quasi uictoriosa laus. Vel a nitor et leos quasi nitor populi; habuit enim in se ea que nitorem et munditiam faciunt. Nam secundum Ambrosium mundat sermo diuinus, mundat uera confessio, mundat sancta cogitatio, mundat bona operatio. Eius legendam doctores Argolici conscripserunt; est autem Argos secundum Ysidorum ciuitas Grece unde et Argolici Greci uocantur. Alibi quoque legitur quod Methodius patriarcha eam Grece scripsit quam Iohannes diaconus in Latinum transtulit et plura addidit.

DE SANCTO NICHOLAO III – Nicholaus ciuis Patere urbis ex diuitibus et sanctis parentibus originem duxit; Pater eius Epiphanius, mater uero Iohanna dicta est. Quem cum in primeuo iuuentutis sue flore parentes genuissent, deinceps continenter uiuentes celibem uitam duxerunt. Hic prima die dum balnearetur erectus, ut dicitur, stetit in pelui; insuper quarta et sexta feria tantum semel ubera sugebat. Factus autem iuuenis aliorum iuuenum deuitans lasciuias ecclesiarum potius terebat limina et quicquid ibi de sacra scriptura intelligere poterat memoriter retinebat. Parentibus uero suis defunctis cogitare cepit qualiter tantam diuitiarum copiam non ad laudem humanam sed ad dei gloriam dispensaret. Tunc quidam conuicaneus suus satis nobilis tres filias suas uirgines ob inopiam prostituere cogitur, ut sic infami earum commercio aleretur. Quod uir sanctus comperit, scelus abhorruit et massam auri panno inuolutam in domum eius per fenestram nocte clam iecit clamque recessit. Mane surgens homo massam auri reperit et deo gratias agens primogenite nuptias celebrauit. Non multo post tempore dei famulus simile peregit opus. Quod rursus ille reperiens et in laudes immensas prorumpens de cetero uigilare proposuit ut sciret quis esset qui sue inopie subuenisset. Post paucos etiam dies duplicatam auri massam in domum proiecit ad cuius sonitum ille excitatur et Nicholaum fugientem insequitur talique uoce alloquitur: «Siste gradum teque aspectui ne subtrahas nostro!»; sicque accurrens uelocius Nicholaum hunc esse cognouit. Mox humi prostratus osculari uolebat pedes eius; quod ille refugiens ab eo exegit ne eum quamdiu uiueret publicaret.

⁹Ed. G.P. MAGGIONI, *Jacopo da Varazze. Legenda Aurea*, Firenze 1998, pp. 38-39.

CAP. III

10

De sancto Nicolao.

Nicolaus dicitur a nicos, quod est victoria, et laos, quod est populus, id est Nicolaus, quasi victoria populi i. e. vitiorum quae et popularia et vilia sunt; vel victoria proprie, quia multos populos vita et doctrina docuit vitia et peccata vincere. Vel Nicolaus dicitur a nicos, quod est victoria et laus, quasi victoriosa laus; vel a nitor et laos, quod est populus, quasi nitor populi. Habuit enim in se ea, quae nitorem et munditiam faciunt. Nam secundum Ambrosium mundat sermo divinus, mundat vera confessio, mundat sancta cogitatio, mundat bona operatio. Ejus legendam doctores Argolici conscripserunt. Est autem Argos secundum Ysidorum civitas Graeciae, unde Argolici Graeci vocantur. Alibi quoque legitur, quod Methodius patriarcha eam Graece conscripsit, quam Johannes diaconus in latinum transtulit et plura addidit.

¶ Nicolaus civis Paterae urbis ex divitibus et sanctis parentibus originem duxit. Pater ejus Epiphanes, mater vero Johanna dicta est. Quem cum primaevo juventutis suae flore parentes genuissent, deinceps caelibem vitam duxerunt. Hic prima die dum balnearetur, erectus stetit in pelvi. Insuper quarta et sexta feria tantum semel sugebat ubera. Factus autem juvenis aliorum devitans lascivias ecclesiarum potius terebat limina et quidquid ibi de sacra scriptura intelligere poterat, memoriter retinebat. Parentibus vero suis defunctis cogitare coepit, qualiter tantam divitiarum copiam non ad laudem humanam sed ad Dei gloriam dispensaret. Tunc quidam ¹⁾ contermineus suus satis nobilis tres filias virgines ob inopiam prostituere cogitur, ut sic infami eorum commercio aleretur. Quod ubi sanctus comperit, scelus abhorruit et massam auri panno involutam in domum ejus per fenestram nocte clam jecit et clam recessit. Mane autem surgens homo massam auri reperit et Deo gratiam agens primogenitae nuptias celebravit. Non multo post tempore Dei famulus simile peregit opus. Quod rursus ille reperiens et in laudes immensas prorumpens de caetero vigilare proposuit, ut sciret, quis esset, qui suae inopiae subvenisset. Post paucos etiam dies duplicatam auri massam in domum projecit, ad cujus sonitum ille excitatur et Nicolaum fugientem insequitur talique voce alloquitur: siste gradum teque aspectui ne subtrahas meo, sicque accurrens velocius Nicolaum hunc esse cognovit; mox humi prostratus osculari volebat pedes ejus, quod ille ²⁾ refutans ab eo exegit, ne eum quamdiu viveret, publicaret.

Praxis de Tribus Filiabus

¹⁰ Ed. T. GRAESSE, *Jacobi a Voragine. Legenda Aurea vulgo historia lombardica dicta*, Lipsiae 1850, cap. III, pp. 22-23.